

EWALD VERVAET

NAAR

PSYCHOLOGIE VAN
3 TOT 8 JAAR

SCHOOL

Inhoud

Voorwoord (<i>prof.dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer</i>)	9
Inleiding	
Van peuterspeelzaal naar school	12
Bij de vijfde druk	19
I PEUTERS, KLEUTERS EN JONGE SCHOOLKINDEREN	
Twee peuterfasen, één kleuterfase en één fase rond zeven jaar	21
A Denken door verbanden te leggen	
<i>Van drie tot achtenhalf jaar</i>	23
I Concreet redeneren en speels verzinnen	
Fase I 1: tussen zesendertig en vijfenveertig maanden	27
2 Generaliserende koppoter met één werkelijkheid	
Fase I 2: tussen vijfenveertig en vierenvijftig maanden	57
3 Met één been in de werkelijkheid	
Fase I 3: tussen vierenhalf en zesenhalf jaar	89
4 Het jonge schoolkind	
Fase I 4: tussen zesenhalf en achtenhalf jaar	129
B Ontwikkeling en dyslexie	
<i>Schrijven en lezen: te vroeg, op tijd of te laat?</i>	171
5 Ontwikkelingsdyslexie	
Dyslectisch gemaakt worden?	175

II	RONDON HET ONTWIKKELINGSTHEMA	
	Piagets werk; uitbreiding van de circuittheorie	197
6	Piaget en de ontwikkelingspsychologie	
	Zijn werk; zijn invloed	199
7	De circuittheorie, uitgebreid	
	Van tien naar veertien fasen	215
8	Neuronale netwerken	
	Neurologische verdieping	225
	Bijlage 1	243
	Bijlage 2	247
	Bibliografie	249
	Dankwoord	255
	Illustraties	257
	Register	259

Voorwoord

In het voorwoord bij *Groeienderwijs*, het vorige boek van Ewald Vervaet dat gaat over de ontwikkeling van kinderen van 0 tot 3 jaar, schreef prof. dr. Jacques Vonèche dat Ewald Vervaet een zeer deskundige Piaget-kenner en kinderkenner is.

Ik kan dit alleen maar beamen. De eerste bladzijden van *Naar school* overrompelden mij. Wat een veelheid aan informatie! Een aantal kinderen wordt minutieus in de ontwikkeling gevolgd, waarbij de denkprocessen nauwkeurig worden geanalyseerd. Het leeftijdsbesef van vierjarigen is bijvoorbeeld nog niet dat van volwassenen. Zo beweert Anke (net 4 jaar oud) dat ze ouder is dan haar zusje omdat ze groter is. De lezer wordt op deze manier meegevoerd in de wereld van het kind. Hoe duidelijk wordt het dat kinderen tussen 3 en 6,5 jaar nog geen leerlingen zijn in de strikte zin van het woord. Pas rond een jaar of 7 zijn zij die 'psychologische eenheid' die we met een gerust hart naar school kunnen laten gaan. Dan pas zijn ze schoolrijp. De peuter- en kleutertijd brengen het drijfvermogen aan waarop het kind de schoolse vaardigheden moet gaan leren.

In de huidige tijd, waarin Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) alom wordt gepropageerd, wordt dit gegeven vergeten. Gemakkelijk wordt gedacht dat kinderen nu anders zijn dan vroeger en vooral ook dat kinderen eerder tot schoolse vaardigheden kunnen worden gebracht. Niets is minder waar. Bovendien is de VVE niet van gevaar ontbloot, zoals ook duidelijk wordt wanneer het onderwerp dyslexie in hoofdstuk 5 van dit boek wordt besproken.

Kinderen gaan af op wat ze waarnemen. Ook in mijn eigen praktijk zie ik dagelijks hoe kleuters een lange ontdekkingstocht maken in een wereld met vormen, kleuren, afstanden, geuren, geluiden en personen. Tussen 2 en 4 jaar is er de fase van de intuïtieve intelligentie. Iedere dag ontdekt het kind nieuwe dingen, maar die worden beoordeeld op de betekenis die ze

voor het kind hebben. Het is een egocentrische manier van denken, bijvoorbeeld wanneer het kind zich aan de deur stoot is het een ‘stoute deur’. Mijn en dijn worden ook op deze manier ontdekt en ervaren: ‘Dat is bril, is niet van Lucie, is van papa, moet je niet aankomen.’

Tussen 4 en 6 jaar raken kinderen in de fase van het prelogische en magische denken. Ze hebben al veel kennis opgedaan, maar stellen nu ook vragen naar het hoe, wat en waarom.

Het stellen van vragen, en daar ook antwoord op krijgen, brengt het denken weer op een hoger niveau. Soms is het voor volwassenen wel een beetje moeilijk om het juiste antwoord te geven, bijvoorbeeld: ‘Wie beweegt de wolken?’, ‘Hé, hoe laat vind je pest in. Waar vind je pest in?’ Alle vragen naar betekenissen, oorzaken, gevolgen en redenen van bestaan leveren het kind informatie op. Deze informatie moet verwerkt worden. Niet alles wordt meteen begrepen. De fantasie neemt een vlucht. Regelmatig kunnen conclusies worden getrokken die voor de volwassenen niet logisch zijn: ‘Ik ga niet meer zoeken, want de wind heeft mij ingefluisterd dat het er toch niet meer is.’

In deze kleuterfase zijn de taalontwikkeling en de denkontwikkeling onlosmakelijk met elkaar verbonden. De taal wordt door het kind gebruikt om vragen te stellen over het hoe en waarom van de omringende wereld, maar ook over het hoe en waarom van de taal. Taal beïnvloedt daarmee het denken, bijvoorbeeld: ‘Wat is dat, kame? Zit dat door de melk?’, ‘Waarom is dit dichtbij en dat verder weg? Als het vlak bij elkaar is, is dit en dat dan hetzelfde?’

Het denken beïnvloedt echter ook de taal, bijvoorbeeld: ‘Dat is een golfslagbad, want daar zijn allemaal golven en die kan je ook afzetten’, ‘Dat is een auto die deze kant achteruit rijdt’ (tegenligger).

Kleuters zijn net als Rupsje Nooitgenoeg van Eric Carle. Ze eten zich vol aan al het lekkers dat de omgeving hun biedt. En dan opeens op een dag zijn ze uitgegroeid tot een wonderschone vlinder. Dan zijn ze toe aan het leerproces van de school en ook dan pas zullen ze openstaan voor modes van buitenaf.

Ewald Vervaeet toont de lezer een instructieve kijk in het hoofd van het

jonge kind. De lezer dwaalt mee in diens gedachtewereld, beleeft hoe de denkprocessen zich formeren en transformeren, en ontdekt zo ook de grenzen van het kinderlijke bevattingvermogen. Als studieboek voor leerkrachten van groep 1 en 2 zou *Naar school* dan ook niet misstaan!

PROF.DR. SIENEKE GOORHUIS-BROUWER
Rijksuniversiteit Groningen, UMCG